

mpc

**PORTFÓLIO AKO PROSTRIEDOK
PROFESIJNÉHO ROZVOJA
PEDAGOGICKÉHO ZAMESTNANCA**

Marián Valent

ISBN: 978-80-565-1448-1

9 788056 514481 >

2019

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

**PORTFÓLIO AKO PROSTRIEDOK PROFESIJNÉHO
ROZVOJA PEDAGOGICKÉHO ZAMESTNANCA**

Učebný text

Marián Valent

Banská Bystrica

2019

Obsah

Úvod.....	3
1 Východiskové zdroje pre portfólio.....	4
2 Portfólio a jeho druhy.....	6
3 Postup tvorby a štruktúra portfólia.....	9
4 Dokumenty, ktoré môžu byť súčasťou portfólia	13
Záver.....	21
Zoznam bibliografických odkazov.....	22

Úvod

Predložený učebný text je určený ako doplňujúci materiál k zrealizovaným seminárom, ktoré boli uskutočňované Metodicko-pedagogickým centrom v období november – december 2019. Tento text vznikol ako výstup vzdelávania, ktoré bolo zamerané na tvorbu portfólia ako prostriedku sebahodnotenia a rozvoja učiteľa, preto je jeho obsah prioritne orientovaný na tvorbu portfólia, ktoré má slúžiť ako prostriedok profesijného rozvoja pedagogického zamestnanca. Text nie je venovaný problematike atestačných portfólií, pretože tieto slúžia na posun do vyššieho kariérového stupňa a ide len o jednu časť profesijného rozvoja. Prvým krokom pred vytvorením atestačného portfólia je tvorba a zostavovanie si portfólia, ktoré slúži na profesijný rozvoj pedagogického zamestnanca (ďalej bude používaná skratka „PZ“). Takéto portfólio môže mať aj PZ s druhou atestáciou (tento už atestačné portfólio tvoriť nebude, ale má sa stále v čom rozvíjať) a slúžiť bude na dokumentovanie jeho ďalšieho profesijného rozvoja v nasledujúcich rokoch. V mnohých rozhovoroch som už zachytil signály stagnácie u PZ s 2. atestáciou a obrazu, že už sú za vodou. Je isté, že v tejto rovine bude nevyhnutný adekvátny prístup im nadriadených zamestnancov, aby špecifiká u konkrétnych jednotlivcov zvládli. Druhou atestáciou predsa profesijný rozvoj nekončí, práve naopak, keďže je daný PZ expert, očakáva sa, že on alebo ona budú motorom profesijného rozvoja v danej škole. Vlastne im to prisúdil aj nový zákon, ktorý ich ustanovil za garantov aktualizačného vzdelávania na vlastnej škole. Aj z tohto pohľadu si môže aj PZ s druhou atestáciou budovať portfólio.

Portfólio PZ je spájané aj s jeho kvalitou a aj ním uskutočňovaného vzdelávania, či v neposlednom rade aj školy. Je to materiál, ktorý slúži na rôzne účely, pričom za najhodnotnejší účel môžeme považovať sebarozvoj a dokumentovanie vlastného posunu počas životnej cesty PZ. Tvorba profesijného portfólia znamená reflexívne poňaté vyučovanie (bližšie pozri Kasáčová, 2004), v niektorých prípadoch aj využitie prístupov akčného výskumu (bližšie pozri Malčík, Seberová, 2009), či kvázi experimentovania.

Štruktúrne je text zložený zo štyroch častí. V prvej sú ešte pred definovaním portfólia, stručne uvedené jeho východiská. V druhej je portfólio zadefinované. Tretia časť je venovaná jeho rámcovej štruktúre a postupu jeho tvorby, vrátane jeho využitia na profesijný rozvoj. V poslednej časti sú uvedené zoznamy dokumentov, ktoré vznikli počas aktualizačného vzdelávania uskutočňovaného v období posledných piatich rokov. Zámerom tohto textu nie je prezentovať rôznorodé definície a množstvo delení a kategorizácií – čitatelia ich nájdu v iných teoretickejšie zameraných príspevkoch alebo publikáciách, napr. aj v tých, ktoré sú uvedené v zozname bibliografických odkazov.

1 Východiskové zdroje pre portfólio

Ešte predtým ako sa bude text venovať samotným zdrojom, považujeme za vhodné odpovedať na otázku: Kedy je najlepšie začať s tvorbou vlastného portfólia? Odpoveď môže byť rôzna, podľa toho, či budeme zručnosti potrebné na tvorbu portfólia vnímať vo všeobecnejšej rovine alebo ich naviažeme na výkon profesie. Za ideálne obdobie začatia tvorby portfólia považujeme obdobie, keď je človek žiakom základnej školy. Práve v tomto období sa môže človek naučiť princípom jeho tvorby, ktoré sú potom aplikovateľné pri tvorbe akéhokoľvek iného portfólia, vrátane profesijného portfólia. V prípade že k takémuto kroku nedôjde ani na strednej škole, je veľmi vhodným prostredím vysokoškolské štúdium učiteľstva alebo iného pedagogického odboru. Práve tu je priestor, aby vznikol súbor materiálov, ktoré budú dokumentovať vývoj študenta a účastníci vysokoškolského štúdia budú vedieť vyhodnocovať a jednoznačne pomenúvať svoje posuny vo vedomostiach, či v zručnostiach, príp. aj v kompetenciách. Okrem toho je možné portfólio využívať aj ako súčasť vysokoškolského vzdelávania a tiež hodnotenia študentov (pričom ho môžeme chápať ako alternatívny nástroj hodnotenia, bližšie pozri Tomková, 2018). Takéto portfólio môže slúžiť po spracovaní (v niektorých krajinách aj slúži) aj ako diplomová práca.

Počas vysokoškolského štúdia by mohli byť súčasťou portfólia spracované zadania a úlohy, ktoré študent počas štúdia rieši. Je zrejmé, že každý študentský produkt nemusí byť súčasťou portfólia. Základným východiskom je študijný program a informačné listy predmetov, kde sú uvedené požiadavky na ich úspešné zvládnutie. V neposlednom rade sú to samotné zadania od vysokoškolských učiteľov. Zásadným zdrojom v študentskom portfóliu budú pedagogické praxe, kde je možné dokumentovať praktické aplikácie študentských návrhov priebehu vyučovacích hodín. Tu je možné zdokumentovať počiatok reflexívneho vyučovania, ktorého prirodzenou súčasťou sú aj sebareflexie a následné zmeny, ktoré študent v príprave na hodinu alebo na konkrétnu aktivitu navrhne a prípadne aj uskutoční. Po ukončení štúdia máme absolventa učiteľskej či pedagogickej fakulty (viac teoretika ako praktika – v súčasnom ponímaní učiteľskej prípravy, v niektorých prípadoch viac odborníka na aprobačné predmety, ako odborníka na učenie a vyučovanie), nie je však možné povedať, že ide o učiteľa, či PZ.

Vstupom do školy napr. v pozícii učiteľ (na kariérovom stupni začínajúci učiteľ) sa východiskové zdroje pre profesijné portfólio menia. Medzi východiská môžeme zaradiť:

- strategický plán rozvoja školy, do ktorej nový učiteľ nastupuje,

- systém personálneho riadenia v škole, vrátane existencie, či neexistencie kompetenčného profilu učiteľa školy,
- spôsoby vedenia začínajúceho učiteľa počas jeho/jej prvého roku praxe,
- školské chápanie dôležitosti profesijného rozvoja a vzdelávania sa učiteľa,
- plánovanie profesijného rozvoja v škole,
- spôsob spracovania programu adaptačného vzdelávania a zapojenie jednotlivých aktérov do jeho tvorby,
- priebeh adaptačného obdobia a spôsoby vyhodnocovania vzniknutých (alebo požadovaných) dokumentov, napr. príprav na vyučovanie,
- v neposlednom rade aj ukončovanie adaptačného vzdelávania v škole.

V slovenskom prostredí do týchto východiskových zdrojov môžu zasahovať aj vonkajšie činitele, pričom medzi tie kľúčové je možné zaradiť:

- zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch,
- školský zákon, zákon o odbornom vzdelávaní a ďalšie školské právne predpisy,
- profesijné štandardy, ktoré sú v tomto okamihu zverejnené ako Pokyn ministra č. 39/2017 (bližšie pozri <https://www.minedu.sk/pokyn-ministra-c-392017-ktorym-sa-vydavaju-profesijne-standardy-pre-jednotlive-kategorie-a-podkategorie-pedagogickych-zamestnancov-a-odbornych-zamestnancov-skol-a-skolskych-zariadeni/>).

O filozofickej podstate a vhodnosti jednotlivých štandardov a to najmä v kontexte impulzov pre profesijný rozvoj PZ sa vedie mnoho diskusií, pričom záver nie je jednoznačný. Je isté, že veľmi dôležitý v profesijnom rozvoji je aspekt konkrétnej školy a jej vnímanie štandardu, či portfólia ako nástrojov podnecujúcich profesijný rozvoj alebo na druhej strane brániacich profesijnému rozvoju.

Jedno je jasné, profesijné portfólio ako také, je vhodným nástrojom na rozvíjanie učiteľa a ďalšie plánovanie vlastného rozvoja. Zároveň je to dôležitý materiál na dokumentovanie vlastného pokroku a identifikovanie posunov, ktoré PZ počas svojej praxe uskutočňuje. Bez spätného pohľadu a spätnej väzby, či vlastného vyhodnocovania, nie je možné ani efektívne sebahodnotiť sa a nedôjde ani k sebaoceneniu – kam sa posúvam, ako k posunom dochádza, prečo sa posuny dejú a i. Je veľmi pravdepodobné, že u daného PZ nebude dochádzať k stagnácii (príp. bude len krátkodobá) a môže ísť aj o prevenciu pred vyhorením.

Tvorba portfólia je dlhodobý, dokonca až celoživotný proces.

U niektorých PZ, ktorí sa rozhodli byť napr. učiteľom už veľmi skoro, to môže byť opis od začiatku ich školských čias (napr. od prvého ročníka základnej školy – čo by znamenalo zachytenie uvedeného javu v produkte, či spätného nahliadnutia do minulosti, prípadne opytovania sa iných, najmä rodičov – kedy som začal/a uvažovať nad tým, že chcem byť učiteľom/kou a ako sa to ďalej vyvíjalo).

Pre PZ, ktorý je už v praxi dlhšie, sú platné všetky horeuvedené východiskové zdroje s výnimkou tých, ktoré sú súčasťou adaptačného vzdelávania. Pre nich sú však niektoré dokumenty dôležité aj preto, že sa stávajú ich súčasťou z druhej strany – ako vedúci ich sami tvoria a učiteľom s prvou, či druhou atestáciou niektoré roly pribúdajú.

2 Portfólio a jeho druhy

Ešte pred vlastným pomenovaním procesu tvorby a štruktúry obsahu portfólia je potrebné pojmovo vymedziť portfólio a jeho druhy. Pretože bude slúžiť ako podklad na zabezpečenie približne rovnakého vnímania a dosiahnutia vzájomného porozumenia nielen tohto textu.

Definícií portfólia sa v odborných zdrojoch nachádza veľké množstvo a ako je to v sociálnych vedách obvyklé, v niečom sú spoločné a v niečom sa odlišujú. Tu dochádza k odchýlkam, ktoré sa niekedy odzrkadlia v tom, že síce používame jeden názov (pojmem), ale každý si pod ním predstavuje niečo iné, odlišné, a tak môže dochádzať k odbornému neporozumeniu, ktoré vychádza práve z pojmovej nejednoznačnosti, a to nielen v kontexte definícií.

**Profesijné portfólio je osobná zložka profesijného rozvoja založená na reflexii.
Profesijné portfólio je pedagogickým nástrojom (nie cieľom) profesijného rozvoja
a formatívneho hodnotenia, podporujúce sociokonštruktívne poňatie vzdelávania,
reflexívnu prax a reflexívne poňatie vyučovania.**

(Tomková, 2018, s. 65)

V našej republike doteraz nebolo portfólio používaným prvkom, zriedka sa tento pojem objavil aj v pregraduálnej príprave v rámci jeho prípravy. Dokonca nie je možné povedať ani to, že by portfólio bolo masívne používané ako nástroj žiakovho rozvoja (žiacke portfólio). Pedagogickí zamestnanci preto nemajú veľa vedomostí a ani zručností, týkajúcich sa tohto produktu

a procesu jeho tvorby. Portfólio je pritom ako pojem v SR zavedené novým zákonom (č. 138/2019) a v jeho poňatí ide o prostriedok na získanie atestácie. Týmto môže dôjsť k jednostrannému vnímaniu uvedeného nástroja – len ako prostriedku na atestovanie. V zásade je však potrebné uviesť, že žiadny proces portfólia by nemal smerovať len k takémuto jednostrannému vnímaniu. Trunda v súvislosti so zavádzaním portfólií pomenoval niekoľko pravidiel, ktoré je potrebné pri zavádzaní portfólií dodržať (2012, s. 8):

- 1. Učítelia prijímajú zmenu vtedy, keď sú presvedčení, že má zmysel.**
- 2. Učítelia pozitívne prijímajú zmenu vtedy, keď sú presvedčení, že im prinesie tiež niečo osobne.**
- 3. Učítelia prijímajú zmenu vtedy, keď sú presvedčení, že ju vedenie myslí vážne.**
- 4. Učítelia budú pracovať s profesijným portfóliom, pokiaľ budú mať na tento účel vyhovujúce technické zázemie a budú disponovať potrebnými IKT zručnosťami.**

Tieto pravidlá vychádzajú z predpokladu, že portfólio je zavádzané manažmentom školy (teda nie je iniciované PZ). V našom prípade ide dokonca o zavedenie z úrovne ministerstva školstva, čo môže znamenať, že by bolo vhodné doplniť ďalšie pravidlá (a to najmä v kontexte autenticity a originality atestačného portfólia a korektného odkazovania na prevzaté alebo modifikované aktivity, úlohy, zadania, či prípravy na vyučovanie). Zvlášť ak hovoríme len o spomínanom jednostrannom vnímaní cieľov portfólia – na účely získania atestácie.

Keď sa pozrieme na delenie druhov (či typov) portfólií, aj tu sa nachádza množstvo rôznych názvov (pomenovaní portfólií), pričom nachádzame odlišnosti nielen v samotných názvoch, ale aj v ich definovaní (niekedy je odlišne pomenované portfólio veľmi podobne definované a naopak jeden názov má rôzne definície). Na ukážku sa v literatúre môžeme stretnúť s týmito názvami portfólií: formatívne, sumatívne, rozvojové, učiteľské, certifikačné, dokladové, profesijné, pracovné, dokumentačné, prezentačné, kompetenčné, elektronické, evalvačné, predmetové, papierové, atestačné a i. Ako je vidieť v uvedených druhoch sa miešajú rôznorodé ciele (t. j. prečo portfólio vzniká) a tiež spôsoby jeho zberu, príp. podoby v akej sú portfólia uchovávané. Z horeuvedených pojmov sme na účely profesijného rozvoja vybrali dva druhy portfólia, ktoré sú uvedené na nasledujúcom obrázku ako vnútorné kruhy „onion rings“. Tieto úplne postačujú na to, aby sme vystihli podstatu vzťahov medzi praxou – profesijným portfóliom – prezentačným, či certifikačným (u nás atestačným) portfóliom.

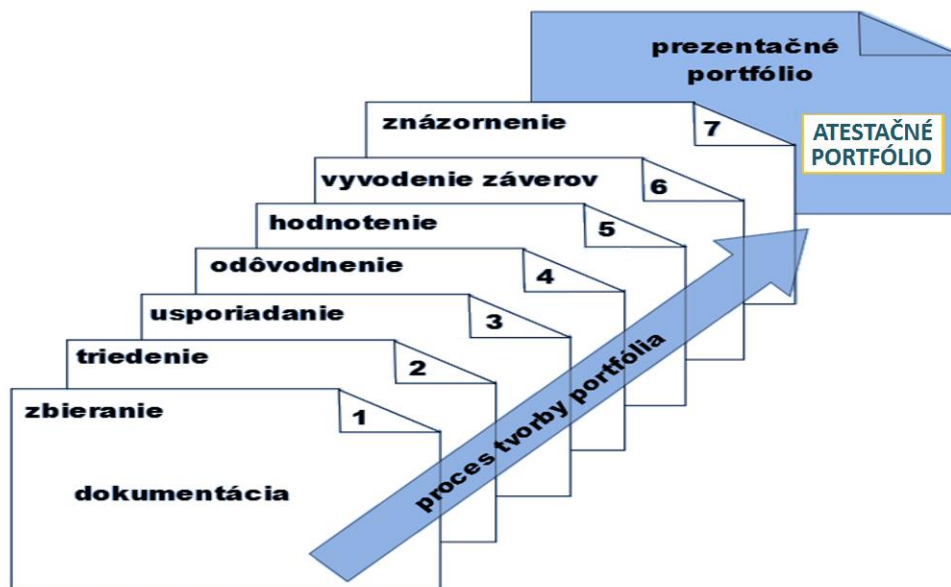
Obrázok 1: Druhy portfólií v praxi učiteľa (Pupíková, 2019)

1. **profesijné portfólio**, ktorého cieľom je dokumentovať svoju vlastnú pedagogickú prax a svoje kompetencie (vedomosti, zručnosti, skúsenosti, príp. postoje), reflektovať ju (prostredníctvom procesov sebaopozorovania, reflexie, metakognície) a cez túto reflektovanú zbierku dokladov (dokumentov, artefaktov) sa učiť a profesijne rozvíjať (vrátane ďalšieho plánovania profesijného rozvoja),
2. **prezentačné portfólio**, ktoré má cieľ orientovaný na vlastnú prezentáciu, napríklad pri hľadaní nového zamestnania, pričom toto portfólio obsahuje najreprezentatívnejšie produkty z profesijného portfólia,
3. **certifikačné portfólio** (v našej zákonom stanovenej terminológii pôjde u učiteľov o atestačné portfólio), ktorého cieľom je získať certifikát, prípadne preukázať svoje kompetencie na kvalitatívne vyššej úrovni, napríklad atestáciou. Aj toto portfólio môže vzniknúť z profesijného portfólia alebo v špecifickom prípade vzniká priamo certifikačné portfólio (pričom tento proces považujem za jednostranný, len na získanie atestácie – čo je síce legitímne, ale v kontexte osobného profesijného rozvoja učiteľa zároveň za neuspokojivé).

Tak ako sú uvedené druhy portfólií zoradené, tak by mali aj vznikáť a na seba nadväzovať, t. j. najskôr vzniká profesijné portfólio, ktoré môže následne nadobudnúť (po procese ďalšieho spracovania a výberu) buď podobu prezentačného alebo certifikačného portfólia.

3 Postup tvorby a štruktúra portfólia

Postup tvorby portfólia je možné rozdeliť do niekoľkých krokov. Autori sa líšia v počte týchto krokov, na ukážku je v nasledujúcom texte uvedený jeden vybraný postup. Postup v sebe zahŕňa kroky, ktoré sú pri tvorbe portfólia veľmi užitočné a je možné ich aj viacnásobne (napríklad na ročnej báze) opakovať, s výnimkou posledného okienka. Aj keď prezentačné portfólio za daný rok by pokojne mohlo vzniknúť, napríklad ako príprava na hodnotiaci rozhovor. Naopak certifikačné, či atestačné portfólio vzniká len v intervaloch stanovených v zákone (v tomto okamihu je to po piatich rokoch zaradenia v predchádzajúcom kariérovom stupni, napr. PZ s prvou atestáciou musí byť zaradený na tomto stupni minimálne 5 rokov a až po uplynutí tejto lehoty môže vykonať druhú atestáciu).

Obrázok 2: Postup tvorby portfólia (Brandl, 2004)

V nasledujúcom texte budeme používať tri označenia pre dokumenty zaradované do portfólia. Na účely učebného zdroja sú tieto označenia považované za rovnocenné pomenovania – ide o pojmy dokument, dôkaz a doklad.

Na obrázku 2 sú zobrazené jednotlivé kroky, ktoré je možné opísať takto:

- 1) **Zber dokumentov** zahŕňa odkladanie, cielenú vlastnú archiváciu dokumentov vzniknutých v súvislosti s výkonom učiteľskej profesie. Túto je možné realizovať vo fyzickej alebo elektronickej podobe (záleží od preferencie PZ). V tejto fáze je potrebné sa zamyslieť nad tým, ktoré dokumenty sú tzv. primárne a ktoré sekundárne. Zbieranie si robí PZ priebežne, môžeme povedať, že nepretržite (aj keď nie všetko je potrebné archivovať). O samotných dokumentoch sa čitateľ textu dozvie v časti 4 tohto učebného zdroja.

- 2) **Triedenie dokumentov** znamená proces výberu zo zozbieraných dokumentov podľa určitej štruktúry. Táto štruktúra sa odvíja od kategórií, do ktorých sa jednotlivé prvky portfólia môžu triediť. Prístupov je viac – buď PZ rozhoduje o kategóriách sám alebo sa orientuje podľa toho, na čo bude portfólio ďalej používané. V prípade prezentačného portfólia je štruktúra prevažne na PZ. Ak je na škole spracovaný kompetenčný profil napr. učiteľa, je možné sa orientovať podľa neho. V prípade certifikačného (atestačného) portfólia je potrebné riadiť sa štruktúrou (kategóriami), ktorá je stanovená napr. v zákone alebo v inom predpise. V našom prípade sú to profesijné štandardy, ktoré v sebe zahŕňajú tri oblasti: dieťa/žiak, edukačný proces (výchovno-vzdelávacia činnosť) a sebarozvoj. Nasledujúci krok môže byť súčasťou triedenia – PZ môže po určení kategórií – dokumenty do nich prirodzene usporadúvať. Tento postup je možný a aj vhodný najmä vtedy, keď portfólio vzniká postupne. V prípade PZ, ktorý sa práve dnes rozhodol tvoriť atestačné portfólio a zostavuje ho spätne, budú tieto kroky pravdepodobne oddelené.
- 3) **Usporiadanie dokumentov** znamená chronologické usporiadanie dokumentov podľa dátumu ich vzniku v rámci danej časti ich štruktúry. Napríklad zoradenie príprav na vyučovanie v rámci vybraného tematického celku pri dokumentovaní oblasti plánovania vyučovania. Následne aj zoradenie uskutočnených hodín podľa navrhnutých príprav (zväčša spoznámkované prípravy), vrátane výstupov detí/žiakov z realizovaných aktivít (tu treba podotknúť, že fotografia dieťaťa/žiaka ako niečo robí, nie je relevantným dôkazom¹ – okrem toho GDPR zvyšuje nároky na použitie takéhoto dokumentu do portfólia učiteľa). Nakoniec aj reflexia a prípadná úprava aktivity alebo celej hodiny (ako dôkaz sebahodnotiacich zručností učiteľa)
- 4) **Odôvodnenie dokumentov** znamená reflektovanie predložených dôkazov. Môžeme začať jeho opisom (čo obsahuje v súvislosti s preukazovanou zručnosťou, či kompetenciou) a aj zdôvodniť, prečo bol dokument do portfólia zaradený.
- 5) **Hodnotenie dokumentov** je fáza, ktorú nevie uskutočniť PZ sám. Je potrebné požiadať niekoho ďalšieho – kolegyňu, kolegu, svojho nadriadeného alebo inú osobu, môže to byť aj

¹ Fotografia je statickým zobrazením a nie je možné na jej základe posúdiť, či žiak sa učil práve tom, čom sa učil mal alebo či pracoval na úlohe, ktorú mu učiteľ zadal. Naopak video zobrazuje dlhšiu sekvenciu, ktorá môže začínať zadaním úlohy, žiaci môžu byť snímaní v procese jej plnenia a na koniec môže byť nasnímaná aj prezentácia, či spätná väzba. Toto video by malo byť okomentované a reflektované na účely jeho zaradenia do portfólia, napr. ako dôkaz realizácie aktivizujúcej metódy.

tzv. kritický priateľ, aby vyhodnotili nielen správnosť zaradenia dôkazu v rámci vybranej štruktúry, ale aj jeho silu, či argumenty uvedené v jeho zdôvodnení.

- 6) Vyvodenie záverov** v sebe nesie niekoľko procesov, pričom na základe predchádzajúceho bodu bude potrebné:
- a) niektoré dôkazy do portfólia ešte doplniť,
 - b) dôkazy zahrnuté do portfólia dopracovať alebo prepracovať (nie však tie, ktoré boli spracované v rámci plánovania a realizácie vyučovania – tie musia byť autentické, tak ako vznikali; prepracovať tie, ktoré vznikli ako dôsledok reflexie, napr. nové prípravy pre ďalších žiakov, úpravy aktivít a pod.),
 - c) doplniť časť týkajúcu sa ďalšieho profesijného rozvoja,
 - d) prepracovať odôvodnenia dokumentov,
 - e) alebo zostaviť nové portfólio.
- 7) Zobrazenie portfólia** je už finálnym krokom práce s portfóliom, v ktorom dochádza k dizajnovaniu portfólia – t. j. akým spôsobom bude spracované, či v tlačenej alebo elektronickej podobe. Tento krok môže zahŕňať jednotné spracovanie zdôvodnení, krycích listov, či obálky, spôsob pomenovania (celý názov dokumentu) a aj jeho skráteného označovania (skratky) dokumentov (dôkazov). Nejde o zbytočné „cifrovanie“ portfólia (nie je totiž nič horšie ako prázdne dôkazy v krásnych kabátikoch). Má ísť o zmysluplné zobrazenie jednotlivých dokumentov a spracovanie, ktoré bude slúžiť na rýchlu a jednoznačnú orientáciu vo všetkých častiach portfólia.

Pri tvorbe portfólia je potrebné dodržať dve pravidlá (podľa Trunda, 2012):

1. Nevytvárajte špeciálne dokumenty kvôli portfóliu

Vyumelkovanosť dokumentov vyjde najavo a svedčí negatívne o profesionálnej úrovni autora portfólia.

Pre spätnú väzbu je najcennejšia autenticita zhromažďovaných artefaktov.

2. Vyberajte

Portfólio nemôže byť funkčné, ak bude neštruktúrovanou kopou všetkého, čo učiteľ a jeho žiaci vytvorili.

Do portfólia je potrebné vyberať dokumenty/dôkazy, ktoré charakterizujú, reprezentujú vopred jasne definovanú oblasť (napr. prípravu na vyučovanie).

**Učiteľ by mal byť schopný odpovedať na otázku:
Prečo ste sa rozhodli zaradiť tento materiál
do svojho profesijného portfólia?**

Štruktúra portfólia je ďalším prvkom, v ktorom bude dochádzať k rozdielom. Tie budú spôsobené najmä rozhodnutím konkrétneho PZ o jeho štruktúre. Rozhodnutie môže byť ovplyvnené rôznymi aspektmi:

- portfólio, ktoré si zostavuje PZ pre svoje vlastné potreby, a teda nie je potrebné sa držať predpísaných schém a to aj pri tvorbe prezentačného portfólia,
- portfólio vyžaduje vedenie školy, ktoré schému (štruktúru) predpísalo,
- portfólio sa tvorí s účelom certifikácie (atestácie) a je potrebné ho zostaviť podľa zákonom predpísanej štruktúry.

Počas vzdelávania sme s účastníkmi najskôr pracovali so štruktúrou, ktorá bola vypracovaná v rámci českého projektu „Cesta ke kvalitě“ (Trunda, 2012):

1. Štruktúrovaný profesijný životopis
2. Osobná vzdelávacia platforma (v tejto časti učiteľ formuluje osobné východiská, filozofiu svojej pedagogickej činnosti, názory a postoje voči profesii)
3. Plán profesijného rozvoja (na základe hodnotenia a sebahodnotenia stanovené osobné profesijné ciele a kroky na ich dosiahnutie)
4. Dokumenty potvrdzujúce napĺňanie rámca odborných kvalít učiteľa
 - 4.1. plánovanie výučby
 - 4.2. prostredie pre učenie
 - 4.3. procesy učenia
 - 4.4. hodnotenie práce žiakov
 - 4.5. reflexie výučby
 - 4.6. rozvoj školy a spolupráca s kolegami
 - 4.7. spolupráca s rodičmi a širšou verejnosťou
 - 4.8. profesijný rozvoj učiteľa

Táto štruktúra sa osvedčila, ale nakoniec sme spoločne s účastníkmi v nasledujúcich skupinách upravili štvrtý bod tejto štruktúry, aby korešpondoval s existujúcim štandardom učiteľa (keďže aj napriek vzdelávaniu v školách, nebolo možné postupovať podľa v škole vytvoreného a používaného kompetenčného profilu).

Upravená štruktúra teda vyzerala takto:

1. Štruktúrovaný profesijný životopis
2. Osobná vzdelávacia platforma (v tejto časti učiteľ formuluje osobné východiská, filozofiu svojej pedagogickej činnosti, názory a postoje voči profesii)

3. Dokumenty potvrdzujúce napĺňanie rámca odborných kvalít učiteľa

3.1. dieťa/žiak

3.2. výchovno-vzdelávacia činnosť (edukačný proces)

3.3. sebarozvoj učiteľa

Ako je vidieť, bod číslo 3 pôvodnej štruktúry sa stal súčasťou nového bodu 3.3, v ktorom učiteľ okrem dokumentovania doterajšieho sebarozvoja a vzdelávania, spracúval aj osobný plán profesijného rozvoja.

4 Dokumenty, ktoré môžu byť súčasťou portfólia

V tejto kapitole je používaný pojem učiteľ, pretože vzdelávanie, ktoré bolo uskutočňované a ktorého výstupy sú v nasledujúcom texte prezentované, boli tvorené učiteľmi. Považujem za pravdepodobné, že ukážky môžu byť inšpiratívne aj pre iných PZ – po nahradení napr. prípravy na vyučovaciu hodinu za prípravu výchovnej činnosti a pod.

Dokumenty (dôkazy), ktoré sú súčasťou portfólia, sú rozdelené na dve skupiny:

1. **Primárne dokumenty** – autorom je učiteľ (jediným kritériom je, aby autorom daného dokumentu bol samotný učiteľ, pričom nevyklúčujem, že napríklad do prípravy na vyučovanie preberie aj aktivitu, úlohu, zadanie od niekoho iného – na účely portfólia bude potom nevyhnutné citovať zdroj),
2. **Sekundárne dokumenty** – autorom je iná osoba, je možné ich zaradiť do portfólia, sú to napr. výstupy žiakov ako dôkazy toho, že boli uskutočnené naplánované aktivity, ďalším zdrojom môžu byť rôzne dotazníky od žiakov, či rodičov, príp. záznamy z pozorovania vyučovacej hodiny od kolegov, či nadriadených, môžu to byť aj záznamy z hodnotiacich rozhovorov a iné.

Nasledujúci text vznikol z materiálov, ktoré vznikali počas vzdelávania vo vzdelávacom programe „Portfólio ako prostriedok sebahodnotenia a rozvoja pedagogického zamestnanca“. Účastníkmi tohto vzdelávania boli prevažne učitelia a učiteľky materských škôl, základných škôl a stredných škôl. Ojedinele boli medzi účastníkmi aj učitelia základných umeleckých škôl a v rámci všetkých uvedených podkategórií sa objavili aj riaditelia, či ich zástupcovia (charakteristické to bolo najmä pre školské kolektívy, v ktorých boli vedúci pedagogickí zamestnanci bežne súčasťou vzdelávacej skupiny). Počas tohto vzdelávania vznikali ďalej predstavené štruktúrne prvky portfólia:

1. Profesijný životopis

Profesijný životopis je štruktúrovaným dokumentom o profesijnom živote daného učiteľa. V rámci vzdelávania bola odporúčaná štruktúra životopisu vo formáte Europass, ktorá je používaná na medzinárodnej úrovni a veľmi dobre zoskupuje jednotlivé oblasti, ktoré má životopis obsahovať. Zároveň nedôjde k tvorbe rôznorodých schém, alebo beletristickému spôsobu tvorby životopisu, ku ktorej majú niektoré skupiny učiteľov bližší vzťah. Orientačne tento životopis obsahuje:

- Osobné údaje
- Názov zamestnania, o ktoré sa uchádzate (túto časť je potrebné vymazať, ak práve nehľadáte zamestnanie a je prirodzenou súčasťou životopisu)
- Prax
- Vzdelávanie a príprava
- Osobné zručnosti
- Doplnujúce informácie
- Prílohy (na účely portfólia nepotrebná časť)

Tento typ životopisu je možné vyplniť aj v elektronickej podobe na stránke <https://europass.cedefop.europa.eu/editors/sk/cv/compose>. Jediným nedostatkom tohto spôsobu je, že životopis nie je možné archivovať na tejto stránke, môžete si ho však stiahnuť vo formáte pdf. Na tvorbu rovnakého dokumentu napríklad vo worde je možné dokumenty nájsť na stránke: <https://europass.cedefop.europa.eu/sk/documents/Curriculum-vitae/templates-instructions>, kde si ich stiahnete, vrátane návodu na ich vyplnenie.

2. Osobná vzdelávacia platforma

Na prvý pohľad sa účastníkom zdalo, že ide o nepotrebný dokument (esej o sebe), ale pri jej písaní si mnohé oblasti opätovne pripomenuli a za cenný považovali nielen spätný pohľad do svojej minulosti, ale aj rámcový pohľad do budúcnosti. Štruktúra osobnej vzdelávacej platformy sa nakoniec ustálila na týchto odporúčaných prvkoch:

- názor na prácu učiteľa,
- pohľad späť – na svoje vzdelávanie, na svoje začiatky v práci učiteľa, na chápanie svojej roly, na chápanie žiaka a rodiča, na posuny v kariére – kedy a k akým zlomom došlo (napr. v chápaní svojej práce, uvažovaní o deťoch, o práci učiteľa, atď.),
- súčasnosť – ako vnímate rolu školy (zmysel školy) a rolu učiteľa v nej (cez sebavnímanie), možno rolu žiaka/dieťaťa, aké pedagogické postupy používate pri realizácii vyučovania a hodnotení žiakov/detí,

- vízia svojho pedagogického pôsobenia do budúcnosti – aké pedagogické postupy si to vyžaduje, o akú zmenu vo svojej práci pôjde, aké zmeny u seba predpokladáte.

Rozsah tejto osobnej vzdelávacej platformy bol orientačne stanovený na 2 strany, je možné ho upraviť a presiahnuť – podľa špecifik jednotlivých PZ. Ak by išlo o významnejšie prekročenie, je potrebné sa vyvarovať neprimeranému zahĺbeniu sa do niektorého životného obdobia a jeho hlbšiemu rozpracovaniu, či spracovaniu aj takých textov, ktoré do osobnej vzdelávacej platformy nepatria (napr. opis zmien maturitných skúšok počas praxe učiteľa).

3. Dokumenty potvrdzujúce napĺňanie rámca odborných kvalít učiteľa

Dokumenty uvedené v nasledujúcom texte sú produktom spoločnej tvorby lektora a účastníkov vzdelávania najmä v prvých troch skupinách vzdelávania. Ide o pracovný materiál, ktorý je možné ďalej dopĺňať o iné dokumenty, ktoré počas výkonu profesie učiteľa vznikajú alebo v budúcnosti začnú vznikať. Napríklad pred niekoľkými rokmi nikto nevedel, že by súčasťou portfólia mohli byť pracovné zošity vytvárané pre rôzne typy interaktívnych tabúl – tento typ dôkazu priniesol vývoj a je pravdepodobné, že aj v nasledujúcich rokoch budú vznikať podobné druhy dôkazov, preukazujúcich nové, v súčasnosti neexistujúce zručnosti učiteľa a to nielen v kontexte IKT zručností.

3.1 Pre oblasť žiakov sú to dokumenty:

Kompetencia	Dokument/dôkaz
<p>Identifikovať vývinové a individuálne charakteristiky žiaka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozná metódy a nástroje identifikácie vývinových a individuálnych charakteristík žiaka. • Používa vhodné, overené (odporúčané) metódy (pozorovanie, rozhovor a pod.) na posúdenie kognitívnych, sociálnych, morálnych a charakterových vlastností žiaka. • Vyberá a používa metódy a nástroje (napr. schránka dôvery, dotazník pre zákonného zástupcu žiaka, pozorovania a pod.) na identifikáciu problémov a prekážok v kognitívnom, sociálnom, morálnom a charakterovom vývine žiaka. • Interpretuje výsledky pedagogickej diagnostiky a vyvodí závery pre optimalizáciu vyučovacích stratégií. • Analyzuje zistenia a navrhuje systémové riešenia v oblasti diagnostikovania individuálnych charakteristík žiaka. 	<p>Vyhodnotenie dotazníkov zameraných na vývinové a individuálne charakteristiky žiakov.</p> <p>Písomný záznam z osobného rozhovoru.</p> <p>Rôzne výstupy žiakov a ich analýza – eseje, práce, výstupy.</p> <p>Záznamy vyhodnocujúce konkrétneho žiaka a opisujúce ďalšie možnosti jeho učenia.</p> <p>Vlastné vytvorené dotazníky aj s vyhodnocovacím háčikom.</p> <p>Analýza aplikovaných riešení a odporúčania pre ďalších žiakov s podobným stavom/problémom.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Tvorí nástroje pedagogickej diagnostiky (pozorovací hárok, škály a pod.), • Skúma zmeny, ktoré priniesli navrhované riešenia a vyvodzuje všeobecné závery. 	
<p>Identifikovať psychologické a sociálne faktory učenia sa žiaka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyzovať a reflektovať všeobecno-pedagogické a všeobecno-didaktické a psychologické osobitosti učenia sa žiaka. • Poznať typológiu, rozdelenie a druhy učebných štýlov. • Poznať metódy a nástroje pedagogickej diagnostiky na identifikáciu učebného štýlu žiaka. • Používať vhodné, overené (odporúčané) metódy a nástroje na posúdenie: <ul style="list-style-type: none"> • poznávacích schopností žiaka (učebné stratégie, štýl učenia sa a pod.), • motivácie k učeniu (vrátane príčin nedostatočnej motivácie, nezájmu a pod.), • individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov v sociálnej skupine (napr. v triede, krúžku, učebnej skupine). • Identifikovať príčiny problémov a prekážky v učení sa žiaka (napr. úroveň poznávacích schopností, nedostatočnosť motivácie k učeniu a individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov) s využitím vhodných metód a nástrojov pedagogickej diagnostike. • Interpretuje výsledky pedagogickej diagnostiky a vyvodí závery na optimalizáciu vyučovacích stratégií. 	<p>Záznamy o žiakovi zamerané na jeho spôsoby učenia sa, príp. problémové javy pri učení sa, motivačné faktory a iné.</p> <p>Písomný záznam z osobného rozhovoru so žiakom, rodičmi.</p> <p>Identifikované učebné štýly u žiakov.</p> <p>Vlastný dotazník aj so spôsobom vyhodnotenia na niektorú z oblastí.</p> <p>Záznamy z pozorovania žiaka počas vyučovania, riešenia aktivity, úlohy, projektu a i.</p> <p>Záznamy z výsledkov pedagogickej diagnostiky o konkrétnom žiakovi vrátane opisu krokov, ktoré budú/sú/boli použité (v poslednom prípade aj hodnotenie ich úspešnosti).</p>
<p>Identifikovať sociokultúrny kontext vývinu žiaka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ovládať problematiku multikulturality vo vzťahu k žiakovi. • Poznať odlišnosti kultúr v multikultúrnom prostredí a ich vplyv na osobnosť a školskú výkonnosť žiaka. • Identifikovať vplyvy sociokultúrneho prostredia na vývin žiaka s využitím metód a nástrojov pedagogickej diagnostiky (rozhovor, dotazník pre zákonného zástupcu, analýza osobného spisu žiaka a pod.). • Posudzuje vplyvy sociokultúrneho a multikultúrneho prostredia na školskú úspešnosť žiaka s využitím vhodných metód a nástrojov pedagogickej diagnostiky. • Interpretuje výsledky pedagogickej diagnostiky a vyvodí závery pre: <ul style="list-style-type: none"> • optimalizáciu vyučovacích stratégií a • kompenzáciu nežiaducich vplyvov. 	<p>Záznamy z osobných rozhovorov so žiakom, rodičmi.</p> <p>Video zo skupinovej diskusie v rámci vlastnej triedy na tému multikultúrnosť vrátane zhrnutia v oblasti postojov.</p> <p>Vyhodnotenie dotazníka.</p> <p>Hodnotové rebríčky orientované na túto problematiku.</p>

3.2 Pre oblasť výchovno-vzdelávacia činnosť (edukačný proces) sú to dokumenty: Podoblasť: plánovanie a projektovanie edukačného procesu

Kompetencia	Dokument/dôkaz
Plánovať a projektovať výchovno-vzdelávací proces v súlade so školským vzdelávacím programom, individuálnymi potrebami a schopnosťami žiakov.	Tematický plán. Osnovy predmetu/Moduly vzdelávania. Edukačné projekty. Príprava na hodinu, exkurziu a i.
Vymedziť ciele učenia sa žiakov orientované na rozvoj ich kompetencií a formulovať ich v podobe učebných požiadaviek.	Príprava na vyučovanie. Tematický plán, osnovy.
Uskutočniť didaktickú analýzu učiva – rozložiť obsah učiva na základné prvky (fakty, pojmy, vzťahy, postupy).	Analytická schéma učiva. Pojmové/myšlienkové mapy učiva.
Vybrať základné a rozvíjajúce učivo v kontexte s edukačnými cieľmi a individuálnymi potrebami a schopnosťami žiakov.	Rozdelenie učiva na základné a rozvíjajúce pre konkrétny učebný cieľ.
Navrhnuť učebné činnosti, úlohy pre žiakov a kritériá úspešnosti žiakov v riešení úloh v súlade s cieľmi a obsahom učiva.	Zadania úloh (vrátane textov, ktoré sú nevyhnutné na ich splnenie). Zadanie aktivít a činností pre žiakov. Zadanie špecifických úloh pre žiakov s ŠVVP.
Pripraviť učebné zdroje a podmienky na učenie sa Pri plánovaní využívať alebo vytvárať materiálne a technické zázemie výchovno-vzdelávacieho procesu.	Výber vhodných učebných zdrojov (vrátane iných ako učebníc). Príprava učebných zdrojov, pracovných listov, textov, grafov, výkresov,... Príprava ostatných podmienok – učebné pomôcky, prezentácie, modely, mapy, listy na interaktívnu tabuľu. Príprava materiálov pre žiaka s ŠVVP.
Navrhnuť scenár vyučovacej hodiny.	Príprava s popisom a časovým harmonogramom aktivít. Plán exkurzie s aktivitami a časom.
Vytvoriť individuálny výchovno-vzdelávací plán pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.	Individuálny plán (príp. označenie vašej časti). Úprava vlastného predmetu pre daného žiaka. Prípravy, ktoré zohľadňujú IVP alebo ŠVVP.

Podoblasť: realizovanie vyučovania (pre všetky kompetencie môže byť dôkazom: video z hodiny s opisom konkrétnej etapy vyučovacej hodiny – primárny dôkaz alebo špecificky zameraný záznam z pedagogického pozorovania (hospitácie) – sekundárny dôkaz)

Kompetencia	Dokument/dôkaz
Vybrať a využívať vyučovanie metódy a formy vzhľadom na edukačné ciele a individuálne edukačné potreby a schopnosti žiakov.	Aplikácia metódy alebo formy vo vzťahu k cieľu – jej opis počas realizácie – priebeh, opis skúseností.
Vytvárať podmienky na aktívne učenie sa žiakov podľa projektovaných (plánovaných) prvkov.	Vytvorené pravidlá triedy (svoje, nie z vnútorného poriadku školy). Vyhodnotenie dotazníka orientované na aktívne učenie sa žiakov na mojich hodinách.

	Záznam z rozhovoru /diskusie so žiakmi na tému – aký je priebeh učenia sa/vyučovania na mojich hodinách.
Pomáhať pri učení sa žiaka.	Individuálne zadávané aktivity, úlohy, cvičenia (nielen žiakom s ŠVVP). Záznamy z rozhovorov so žiakom vrátane odporúčaní a následných stretnutí.
Využívať stratégie na podporu personálneho a sociálneho rozvoja žiakov.	Vyhodnotenie dotazníkov zo skupinovej práce žiakov. Výstupy žiakov z individuálnej práce. Výstupy skupinovej práce žiakov. Vyhodnotenie rôznych špecificky zameraných dotazníkov. Triedny časopis. Videozáznamy z rôznych akcií triedy.
Podporovať samostatnosť a zodpovednosť žiaka za svoje učenie.	Súbor diferencovaných úloh. Vyhodnotenie používania autotestov vrátane materiálov na korektívne vyučovanie. Oboznamovanie s cieľmi a požiadavkami na úspešné splnenie požiadaviek.
Riadiť učenie sa skupín a celých tried.	Opis vyučovania kde sa žiaci učili v skupinách. Opis frontálneho vyučovania.
Efektívne komunikovať so žiakmi.	Video z hodiny a sebaanalýza. Dotazníky. Záznam z diskusie so žiakmi.
Flexibilne zmeniť naplánovanú činnosť vzhľadom na aktuálnu situáciu v triede.	Spoznávkovaná príprava vrátane zachytenej zmeny a s opísanou príčinou danej zmeny. Navrhnutý plán B v príprave – po jeho použití – dôvody, úspešnosť a i.
Využívať materiálne, technické a didaktické prostriedky vo vyučovaní.	Vyhodnotenie dotazníkov na danú tému. Diskusia so žiakmi.
Riešiť náročné výchovné situácie.	Záznamy o riešení problémového správania žiaka – so žiakom, s rodičom, i. Preventívne aktivity orientované napr. na tému šikanovanie.
Akceptovať aktivitu a tvorivosť žiakov pri realizácii vyučovacej hodiny.	Riešené projekty, ktorých témy navrhujú žiaci. Výstupy žiakov pri tvorivých úlohách.
Vytvárať pozitívnu emocionálnu a sociálnu klímu v triede a prostredie podnecujúce rozvoj osobnosti žiaka.	Vyhodnotenie dotazníkov o stave klímy na mojich hodinách.

Podoblast': hodnotenie priebehu a výsledkov vyučovania a učenia sa

Kompetencia	Dôkaz
Hodnotí splnenie cieľov podľa stanovených kritérií úspešnosti žiakov vzhľadom na ich vývinové a individuálne odlišnosti a možnosti.	Záznam z analýzy plnenia cieľov, vrátane návrhov odporúčaní, opatrení.
Používa rôzne druhy, formy a spoľahlivé nástroje hodnotenia.	Ukážky používaných metód a foriem hodnotenia.

Vytvára nástroje na hodnotenie žiakov vzhľadom na ich vývinové a individuálne charakteristiky (didaktické testy, sebahodnotiace háčky pre žiakov a pod.) a vyhodnocuje ich spoľahlivosť.	Zadanie písomných prác vrátane kritérií. Didaktické testy vrátane spôsobu skórovania a hodnotenia. Analýza didaktického testu – objektívnosť, náročnosť (obťažnosť), citlivosť úloh, validita, reliabilita, ...
Rozvíja sebareflexiu, sebahodnotenie a vzájomné hodnotenie žiakov (kooperatívne metódy) v súlade s cieľmi, obsahom a úlohami.	Realizácia aktivít na rozvoj sebahodnotiacich zručností žiaka. Výsledky dotazníka. Vyhodnotené testy samotným žiakom a jeho návrhy do budúcnosti.
Podporuje samostatnosť a zodpovednosť žiakov za výsledky ich činnosti.	Formulované kritériá hodnotenia oznamované žiakom (vrátane cieľov).
Poskytuje žiakom priebežnú spätnú väzbu na zlepšenie ich výkonu a správania a vyhodnocuje jej účinnosť. Vyhodnocuje úspešnosť podpory individuálneho rozvoja žiakov.	Formatívne hodnotenie, záznamy zo spätnej väzby s odporúčaniami Záznamy z rozhovorov so žiakom – vyhodnocovanie úspešnosti navrhnutých odporúčaní, návrhy čo má žiak robiť ďalej, ak niečo nefunguje a pod.
Na základe priebežného hodnotenia a testovania poskytuje žiakom spoľahlivé celkové hodnotenie úrovne ich vedomostí, zručností a správania.	Vytvorené sumatívne CR testy Ich vyhodnotenie pre žiakov vrátane návrhov pre ďalší proces vyučovania alebo učenia sa žiaka/ov
Využíva výsledky hodnotenia žiakov a hodnotenia vyučovania pre ďalšie plánovanie výchovno-vzdelávacieho procesu. Reflektuje reálny proces učenia sa žiakov a porovná ho s projektovaným (plánovaným) procesom. Navrhne nové zámery, korekcie na zlepšenie účinnosti procesu učenia sa žiakov na základe porovnania plánovaného a reálneho stavu.	Pri priebežnom hodnotení – úpravy vyučovania podľa zistení (vrátane korektívneho vyučovania či učenia sa). Pri sumatívnom hodnotení – úpravy pre danú triedu – čo s tým? A tiež úpravy pre rovnaký ročník na nasledujúci rok. Záznamy z rokovania PK – vrátane zmien, ktoré vyplynuli zo skúsenosti na hodinách, či výsledkov žiakov.

3.3 Pre oblasť sebarozvoj učiteľa sú to dokumenty:

Analýza vlastných vzdelávacích potrieb

Výstup z hodnotiaceho rozhovoru týkajúci sa ďalšieho profesijného rozvoja

Osobný plán profesijného rozvoja

Viac k osobnému plánovaniu vlastného profesijného rozvoja nájde záujemca/kyňa v 2. kapitole mojej publikácie s názvom *Plán profesijného rozvoja podľa novej legislatívy* (Valent, 2019).

Opísanie dokumentu zaradeného do portfólia

Na opísanie dokumentu bol počas vzdelávania používaný tabuľkový spôsob, kde autor/ka portfólia na základe vlastnej reflexie opísali dôkaz (dokument) a zároveň ho vyhodnotili v kontexte na vybranú kompetenciu.

Kompetencia: názov kompetencie

Predložený dôkaz/označenie v neverejnej časti	Opis a vyhodnotenie dôkazu

Označovanie dokumentov sa počas vzdelávania postupne vyvíjalo, až sa nakoniec ustálilo na:

1. Oblasť dieťa/žiak – D1, D2, D3, atď., alebo Z1, Z2, Z3, atď.
2. Oblasť výchovno-vzdelávacia činnosť (edukačný proces):
 - a. podoblasť plánovanie – P1, P2, P3, atď.
 - b. podoblasť realizovanie – R1, R2, R3, atď.
 - c. podoblasť hodnotenie – H1, H2, H3, atď.
3. sebarozvoj učiteľa – S1, S2, S3, atď.

Za danou skratkou potom mohol nasledovať dlhší a konkrétnejší názov daného dokumentu, napr. P1_příprava na vyučovaciu hodinu_vybrané slová po B a pod. Uvedené označovanie vzniklo a bolo používané počas vzdelávania. Každý PZ alebo škola si môže zvoliť svoj vlastný spôsob, ktorý bude najviac vyhovovať.

Zo všetkých horeuvedených dokumentov, ktoré prvotne vznikajú pre profesijné portfólio, je možné uskutočniť výber podľa postupu, ktorý je uvedený v časti 3 učebného textu. Na účely atestačného portfólia môže ísť o (Výbohová, 2019):

- doklady o získaní požadovaného stupňa a druhu vzdelania: *vysvedčenia, diplomy...*
- doklady o absolvovaní programu vzdelávania: *osvedčenia, certifikáty, potvrdenia...*
- doklady preukazujúce tvorivú činnosť: *publikačná činnosť, nástroje, učebné zdroje, posudky, opis pedagogickej skúsenosti, recenzie, externé hodnotenie...*
- potvrdenie o využívaní vyžadovaných profesijných kompetencií, ktoré vydá riaditeľ *na základe pozorovania, hospitácií, hodnotiacich rozhovorov, produktov žiakov, spätnej väzby rodičov, inšpekčných zistení.*

Záver

Tvorba profesijného portfólia je dlhodobý proces. Až po vytvorení profesijného portfólia, ktoré je zdokumentovaním viacročného procesu rozvíjania a preukazovania vlastných vedomostí, či zručností, je možné z neho vytvoriť prezentačné, či certifikačné (v našom prípade atestačné) portfólio. Je samozrejme možné, že ak si učiteľ v rámci svojej doterajšej praxe systematicky zbieral vytvorené materiály (primárne dokumenty) a aj materiály od iných (sekundárne dokumenty) a zároveň u neho prebiehala reflexia a následné úpravy (skvalitnenia), môže zostaviť nielen profesijné, ale obratom aj prezentačné, či dokonca atestačné portfólio. V prípade atestačného portfólia všetko závisí od toho, či bolo zostavované podľa profesijných štandardov. Je zrejmé, že takýchto jednotlivcov bude menej a pravdepodobné, že profesijné aj ďalšie portfólia učiteľa sa začnú zostavovať až v blízkej budúcnosti a ich spracovanie si bude vyžadovať čas. Autori zaoberajúci sa portfóliami sa rôznia v dĺžke tohto času, ale jeden školský rok je možné považovať za minimum. V prípade žiadateľa o atestáciu zákon stanovil 5-ročné obdobie, čo je na zostavenie veľmi kvalitného portfólia priaznivý čas. Zároveň bude môcť daný učiteľ odborne vyrásť a naozaj predložiť také dokumenty, ktoré budú dokladovať posuny najmä vo výkone jeho pracovnej činnosti (nový terminus technicus stanovený v § 6 zákona 138/2019). Ušitie akéhokoľvek (nielen atestačného) portfólia „horúcou ihlou“ v priebehu niekoľkých týždňov (či dokonca dní) bude svedčiť o jeho podcenení.

Verím, že predložený učebný text, ktorý vznikol na podnet MPC, bude slúžiť najmä tým, ktorým je určený, teda pedagogickým zamestnancom regionálneho školstva. Svojím rozsahom nemohol obsiahnuť celú problematiku tvorby portfólia, preto môžu byť inšpiráciou k tvorbe portfólia aj v texte uvedené zdroje.

Zoznam bibliografických odkazov

BRANDL, W., 2004. *Portfolios in der Lhrerbildung – Ein Beitrag zur Kompetenzentwicklung?*
In: Prednáška na 16. spolkovej konferencii o školskej psychológii. Norinberg.

Dostupné z: http://www.evb-online.de/docs/Portfolios_in_der_Lehrerbildung.pdf

KASÁČOVÁ, B., 2005. *Reflexívna výučba a reflexia v učiteľskej príprave*. Banská Bystrica: UMB, Pedagogická fakulta. ISBN 80-8083-046-0.

PUPÍKOVÁ, E., 2019. *Portfólio ako prostriedok profesijného rozvoja učiteľa*. Prezentácia zo seminára pre učiteľov, konané dňa 13.11.2019, Nitra: Metodicko-pedagogické centrum. Nepublikované.

SEBEROVÁ, A. a M. MALČÍK, 2009. *Autoevaluace školy - od teorie k praxi a výzkumu*. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 978-80-7368-759-5.

TOMKOVÁ, A., 2018. *Portfolio v perspektivě reflektivně pojatého vzdělávání učitelů*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-982-7.

TRUNDA, J., 2012. *Profesní portfolio učitele*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN 978-80-87063-62-0
Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/09_Profesni_portfolio_ucitele.pdf

VALENT, M., 2019. *Plán profesijného rozvoja podľa novej legislatívy* [online]. Bratislava: MPC. ISBN 978-80-565-1445-0. Dostupné z: <https://mpc-edu.sk/plan-profesijneho-rozvoja-podla-novej-legislativy>

VRANAIOVÁ, K., 2014. Žiacke portfólio – nástroj rozvoja žiaka a učiteľa. In: *Pedagogické rozhľady*. Roč. 23, č. 3, s. 10-13. ISSN 1335-0404. Dostupné z: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/rozhľady-casopis/pedagogicke_rozhľady_2014_3.pdf

VÝBOHOVÁ, D., 2019. *Portfólio ako prostriedok profesijného rozvoja učiteľa*. Bratislava: Raabe, podklad na konferenciu Učiteľ nie je google 6, seminár realizovaný počas konferencie, dňa 7. júna 2019.

Názov: **Portfólio ako prostriedok profesijného rozvoja pedagogického zamestnanca**
Autor: **Mgr. Ing. Marian Valent, PhD.**
Recenzenti: **PaedDr. Eva Pupíková**
PaedDr. Jana Verešová, PhD.
Vydavateľ: **Metodicko-pedagogické centrum Bratislava**
Odborný redaktor: **Mgr. Viera Stankovičová**
Vydanie: **prvé**
Rok vydania: **2019**
Počet strán: **23**
ISBN: **978-80-565-1448-1**